

Prvky pasivní bezpečnosti - postoje a příčiny

Publikováno: 7. 3. 2007

Výsledky projektu SARTRE 3 - používání bezpečnostních pásů a sedaček

Část rozhovoru v průzkumu [createItem(352);?>] se věnovala problematice bezpečnostních pásů. Respondenti zde uváděli, zda je jimi jejich vozidlo vybaveno, zda je oni sami používají a zda byli za jejich nepoužití v poslední době sankcionováni, jestli používají dětské zádržné systémy, když vezou ve svém vozidle děti, a zda se ztotožňují s některými názory a postoji týkajícími se bezpečnostních pásů.

Vybavenost vozidel bezpečnostními pásy se průběžně zlepšuje, nyní již 70,1% řidičů uvedlo, že jejich vozidlo je vybaveno pásy vpředu i vzadu (tabulka 1, graf 1). V používání tohoto vybavení však zdaleka takový pokrok nenastal (tabulka 2, graf 2). Podíl řidičů, kteří pásy používají vždy, je mimo obec stále stejný jako v roce 1996 (necelé tři čtvrtiny na dálnici a okolo dvou třetin na ostatních silnicích), v obci se zvedl z 39,8% na 46,6%, což je velmi málo (v mezinárodním srovnání je Česká republika na osmnáctém místě; ve více než třetině zkoumaných zemí vždy používá v obci pásy přes 80% řidičů). Je evidentní, že řidiči nejsou dostatečně informováni o důležitosti pásů zejména při nižších rychlostech; mnozí je používají pouze na komunikacích s vyšší rychlostí. Výsledky dotazování korespondují s výsledky systematického pozorování, které provádělo Centrum dopravního výzkumu: v roce 2002 byl podíl připoutaných řidičů na dálnici 81%, na ostatních komunikacích mimo obec 63% a ve městě 43%.

Kontrola je v tomto ohledu stále stejně nedostatečná, podobně jako v roce 1996 přes 90% respondentů uvedlo, že v posledních třech letech nebylo nijak sankcionováno za nepoužití pásu.

Pozn.: Dále uvedené tabulky, grafy a data jsou výsledkem projektu SARTRE 3

Tabulka 1: Je auto, které řídíte nejčastěji, vybaveno bezpečnostními pásy?

	pouze vpředu	vpředu i vzadu	ne
1991	6,8%	23,4%	8,6%
1996	52,3%	45,5%	2,0%
2002	28,7%	70,1%	1,2%

Graf 1: Podíl automobilů vybavených bezpečnostními pásy na všech sedadlech (mezinárodní srovnání, v %)

Tabulka 2: Používáte bezpečnostní pásy, když toto auto řídíte na různých typech silnic?

		nikdy	zřídka	občas	často	velmi často	Vždy	neví/auto není vybaveno
Na dálnici	1991	1,4%	0,9%	1,5%	1,9%	4,8%	80,0%	8,6%
	1996	3,4%	2,4%	3,2%	6,3%	6,8%	74,6%	3,3%
	2002	2,1%	2,0%	3,2%	5,9%	7,9%	74,6%	4,2%
Mimo obec	1991	1,3%	1,3%	2,4%	4,7%	6,3%	75,2%	8,6%
	1996	3,2%	4,2%	7,0%	10,8%	8,6%	64,1%	2,1%
Na hlavní silnici	2002	2,1%	3,7%	4,8%	7,3%	11,4%	68,6%	2,1%
Na vedlejší silnici	2002	3,0%	5,5%	8,5%	8,0%	14,7%	58,4%	1,9%
V obci	1991	10,6%	17,7%	14,7%	7,7%	8,7%	31,7%	8,6%
	1996	9,2%	14,1%	11,2%	11,1%	12,5%	39,8%	2,1%
	2002	6,2%	9,9%	11,3%	9,9%	14,2%	46,6%	1,9%

Graf 2: Podíl řidičů, kteří uvádějí, že vždy použijí pás (mezinárodní srovnání, v %)

Analýza potvrdila souvislost používání bezpečnostních pásů s nehodovostí (graf 3) - řidiči, kteří v obci (a až na několik výjimek i na ostatních komunikacích) **vždy** používají bezpečnostní pás, měli v posledních třech letech méně nehod než ostatní skupiny.

Graf 3: Výskyt nehod podle frekvence používání pásů v obci (v %)

Skupina řidičů, kteří v obci vždy používají bezpečnostní pás, se neliší věkovým složením a i jízdní výkony odpovídají celkové struktuře, je v ní však poněkud větší podíl žen (43,7%, zatímco v celém souboru je 36,1% žen). S tím zřejmě souvisí i vyšší výskyt dalších příznivých charakteristik v této skupině, jako méně časté porušování rychlostních limitů a riskantní předjíždění nebo těsné následování vozidla vpředu, naopak častější dodržení přednosti chodců na přechodu. Požívání

alkoholu před jízdou je v této skupině méně frekventované, stejně tak telefonování za jízdy

Mimořádně špatné výsledky byly zjištěny v používání dětských sedaček, kde se Česká republika zařadila na třetí nejhorší místo v Evropě (tabulka 3, graf 4). Vyloučíme-li respondenty, kteří nikdy nevozí děti, vždy trvá na použití dětského zádržného systému 60% dotčených řidičů; ve více než polovině zkoumaných zemí je to 81 - 97% řidičů.

Tabulka 3: Když vezete ve svém autě dítě (děti), musí sedět v dětské bezpečnostní sedačce nebo použít bezpečnostní pásy?

ano, vždy	obvykle ano	někdy ano	nikdy	nikdy nevozí děti	neví
39,4%	17,3%	5,4%	3,8%	32,2%	1,9%

Graf 4: Podíl řidičů (ze skupiny, která alespoň někdy vozí děti), kteří vždy trvají na použití zádržného systému (mezinárodní srovnání, v %)

Tabulka 4: Byl jste v posledních třech letech pokutován nebo jinak potrestán za to, že jste nepoužil bezpečnostní pásy?

	ne	jen pokutován	pokuta a/nebo jiný trest	neví
1996	91,3%	8,1%	0,1%	0,5%
2002	90,3%	8,6%	0,6%	0,5%

Posun v postojích řidičů vůči pásům zhruba odpovídá jejich posunu v jejich chování - není příliš výrazný (tabulka 5). Určitý rozdíl proti roku 1996 můžeme pozorovat v reakcích na výrok "pokud řídíte opatrně, pásy opravdu nejsou nutné" - s tímto tvrzením dnes souhlasí už jen 26,5% řidičů v roce 1996 to bylo 34,6%). Přesto se v mezinárodním srovnání (graf 5) řadíme k zemím s nejvyšším podílem souhlasných odpovědí (například ve Finsku sdílí názor, že při opatrné jízdě nejsou pásy nutné, jen 5% respondentů).

Přetrvávající podcenění významu pásů potvrzují i reakce na další tvrzení. Většina (84%) respondentů sice souhlasila s výrokem "při většině nehod pásy snižují riziko vážného zranění řidiče i pasažérů",

v mezinárodním srovnání jde však o nejnižší podíl (graf 7). K evropskému průměru se však čeští řidiči přiblížili při posuzování rizik spojených s používáním pásů (možnost uvěznění ve vozidle, graf 7). Lze zde vyzorovat tendenci přeceňovat rizika a podceňovat výhody zadržných systémů.

Podíl respondentů, kteří se bez zapnutého pásu necítí dobře (zvýšení z 39,9% v roce 1996 na 52,8% v roce 2002), souvisí s podílem řidičů důsledně používajících pásy, proto nepřekvapí skutečnost, že Česká republika patří k zemím s nejnižším procentem takto smýšlejících respondentů (graf 6).

Tabulka 5: Do jaké míry souhlasíte s následujícími výroky týkajícími se používání pásů?

		souhlasí	nesouhlasí	neví
Pokud řídíte opatrně, pásy opravdu nejsou nutné	1991	34,2%	49,6%	16,2%
	1996	34,6%	61,0%	4,4%
	2002	26,5%	69,3%	4,2%
Při většině nehod pásy snižují riziko vážného zranění řidiče i pasażérů	1991	78,2%	7,2%	14,6%
	1996	85,6%	10,6%	3,8%
	2002	84,3%	12,3%	3,4%
Když nemám upevněn bezpečnostní pás, necítím se dobře; jakoby mi něco chybělo	1991	27,2%	49,8%	23,0%
	1996	39,9%	55,8%	4,3%
	2002	52,8%	42,5%	4,7%
Je tu riziko, že člověk bude v případě nebezpečí pásy uvězněn ve vozidle	1991	Otázka nebyla pokládána		
	1996	42,6%	47,8%	9,6%
	2002	44,1%	46,4%	9,5%

Graf 7: Podíl řidičů, kteří souhlasí s výroky při nehodě pásy snižují riziko vážného zranění... a je riziko uvěznění ve vozidle v případě nebezpečí (v %)

Zatímco v ostatních charakteristikách patří čeští řidiči v mezinárodním srovnání většinou mezi průměr, v používání bezpečnostních pásů se bohužel spíše vymykají nesprávným směrem. Vybavenost vozidel pásy se sice průběžně zlepšuje, používání je však stále nedostatečné. Totéž platí o používání dětských sedaček.

Ve vyspělých zemích s vysokou úrovní bezpečnosti silničního provozu důsledně používá pásy dvojnásobný podíl řidičů než v České republice. V používání dětských sedaček zaujímáme třetí

nejhorší místo v Evropě. Analýza výsledků průzkumu prokázala zejména podceňování důležitosti zádržných systémů při nízkých rychlostech nebo "opatrné jízdě", naopak jsou přeceňována rizika spojená s použitím pásu (uvěznění ve vozidle). Přestože ve srovnání s výsledky minulých průzkumů došlo k nevelkému pozitivnímu posunu v chování i postojích, je zřejmé, že český řidič stále není dostatečně informován o způsobu fungování zádržných systémů, podmínkách jejich účinnosti a o nebezpečích, kterým se vystavuje při zanedbání použití pásu. V zájmu zmírnění následků nehod je nezbytné přijmout opatření, která povedou ke zvýšení informovanosti a změně postojů nejen řidičů, ale celé populace.